

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår ref.:
19/2731-8

Løpenr.:
22731/19

Saksbehandler:
Raimo Valle

Tlf. dir.innvalg:
77 78 80 41

Arkiv:
V00&00 SAKSARKIV

Deres ref.:
19/120-1

Dato:
15.03.2019

MELDING OM POLITISK VEDTAK - HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I REINDRIFTSLOVEN

Fylkestinget i Troms behandlet i møte 15. mars 2019 sak 28/19: *Høring - forslag til endringer i reindriftsloven*, og gjorde slikt vedtak:

1. Fylkestinget i Troms kan ikke slutte seg til at formålsparagrafen i reindriftsloven endres, slik at økologisk bærekraft prioriteres. Etter fylkestingets mening må det fortsatt være en likeverdighet mellom økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft, og at disse ses i sammenheng.
2. Fylkestinget i Troms slutter seg til behovet for endringer i reindriftsloven § 71 om oppnevning av reindriftsstyret. Fylkestinget i Troms oppfordrer partene til å finne politiske løsninger for Staten, Sametinget og reindriften. Slike løsninger kan også innebære endringer i oppgavene til reindriftsstyret, samt oppnevningsregler som gir samisk representasjon og medbestemmelse noe større tyngde.
3. Behovet for å komme til enighet rundt reindriftslovgivningen nasjonalt, forsterkes av de uløste spørsmålene rundt en reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige.
4. Fylkestinget i Troms mener at Sametinget bør oppnevne sine representanter til reindriftsstyret, slik det fremgår av nåværende reindriftslov.
5. Fylkestinget i Troms ser behovet for individmerking av rein, men støtter ikke det fremsatte lovforslaget om obligatorisk individmerking. Fylkestinget i Troms viser til erfaringer fra Sverige med frivillige ordninger for individmerking av rein, og henstiller overfor staten av det søkes iverksatt liknende ordninger for Norge.

Med vennlig hilsen

Dorrit Lauritzen e.f.
møtesekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Vedlegg: saksfremlegg

SAKSFRAMLEGG - FYLKESTINGET

Sak: 28/19

Arkivsaksnr.: 19/2731-5
Løpenr.: 13022/19
Arkiv: V00&00 SAKSARKIV
Ansvarlig fylkesråd: Willy Ørnebakk

Høring - Forslag til endringer i reindrifstloven

Innstilling til vedtak:

Plan- og økonomikomiteens innstilling vil bli lagt inn som vedlegg til saken når saksprotokollen er klar.

Vedlegg til saken:

- Plan- og økonomikomiteens innstilling.
- Høringsnotat m.v.

Saksutredning:

Bakgrunn

Landbruks- og matdepartementet har sendt på høring noen forslag til endringer i reindrifstloven, mottatt her 10.02.19. Høringfristen er 15. mars 2019. Forslagene til lovendringer bygger i hovedsak på omtale i Meld. St. 32 (2016-2017) *Reindrift – lang tradisjon unike muligheter*, jf. kap 7.3.

Stortinget behandlet meldingen jf. Innst. S. 377 (2016- 2017). Det har, i henhold til konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og staten, vært gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifstamers Landsforbund. Det ble stort sett ikke oppnådd enighet. Departementet presiserer at det skal gjennomføres konsultasjoner etter at høringen er gjennomført. Det vil også bli utførlig gjort rede for konsultasjonene i lovproposisjonen.

Endringsforlagene gjelder:

- Endring av formålsparagrafen slik at økologisk bærekraft prioriteres.
- Etablere et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein.
- Åpne for at opplysninger om enkeltutøveres reintall blir tilgjengelig for andre i næringen.
- Endringer i oppnevning av reindrifststyret

Sistnevnte forslag har bakgrunn i konflikt mellom Regjeringen og Sametinget rundt oppnevning av medlemmer til reindrifststyret, herunder spørsmål knyttet til behovet for en helhetlig gjennomgang av reindrifstloven.

De enkelte lovendringsforslagene

Forslagene, med unntak av forslag til endringer vedrørende oppnevning av medlemmer til reindrifststyret, er basert på omtale i Sundvolden-plattformen, Jeløya-plattformen og Granavolden-plattformen.

- Endring av formålsparagrafen, § 1, slik at økologisk bærekraft prioriteres

Ordlyden i formålsbestemmelsen i dagens lov likestiller økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Den foreslåtte endringen i § 1 første ledd har som siktemål å tydeliggjøre at de naturgitte ressursene utgjør fundamentet for reindrifsutøvelsen. Økologisk bærekraft er en forutsetning for økonomisk og kulturell bærekraft. Dette hevdes å ikke innebære nedvurdering av økonomisk og kulturell bærekraft, snarere tvert imot, uten at dette redegjøres nærmere for.

Under konsultasjonene var Sametinget og Norske Reindrifstamers Landsforbund (NRL) uenige i en slik endring i formålsparagrafen. Ikke minst så man det slik at kulturell bærekraft måtte ha en framhevet plass på tilsvarende måte som i dagens lov.

Forslag til lovtekst § 1 første ledd lyder som følger:

Loven skal legge til rette for en økologisk bærekraftig reindrift i det samiske reinbeiteområdet og der hvor det er gitt tillatelse til utøvelse av reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet i henhold til denne lov § 8. Reindriften skal gjennom bærekraftig produksjon og økonomi, og med utgangspunkt i tradisjon og sedvane, utgjøre et viktig grunnlag for næringsliv og kulturell bærekraft. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften.

I forslaget er reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet, jf. § 8, som i dag er omhandlet i § 1 tredje ledd, tatt inn i første ledd. Dette innebærer at tredje ledd i dagens bestemmelse går ut. For øvrig forutsettes paragrafen å være uendret, dvs. at andre ledd om arealressursene og siste ledd om dyrevelferd vil være som før.

- Obligatorisk individmerking av rein

Reinen merkes i dag med tradisjonelt merke i form av øresnitt med eierens registrerte merke. Disse merkene har ingen individspesifikke opplysninger knyttet til dyrene.

Bak forslaget om å innføre obligatorisk individmerking, ligger behovet for styrket kontroll av at beiteressursene forvaltes på en forsvarlig måte. Særlig er det forventet at individmerking vil kunne bidra til mer presise og mindre ressurskrevende reintellinger, både for forvaltningen og næringen selv. Videre vil individmerking kunne muliggjøre et mer rettet avlsarbeid, samt enklere rapportering og slakteoppgjør. I tillegg vil individmerking også kunne bidra til betydelige forenklinger og økt sikkerhet i tilskuddsforvaltningen, samt når det gjelder dokumentasjon av tap av rein til bl.a. rovvilt.

Stortingets flertall var positive til innføring av obligatorisk individmerking av rein, men det forelå ulike mindretallsmerknader.

Under konsultasjonene var Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund imot at individmerking skulle gjøres obligatorisk. De hadde ikke noe imot individmerking i og for seg, men dette burde være frivillig. Det ble blant annet framhevet at forslaget om å gjøre merkingen obligatorisk var for sterkt preget av myndighetenes behov for kontroll av næringen.

Det legges opp til at obligatorisk individmerking lovfestes, mens type merke og hva slags informasjon de skal inneholde reguleres gjennom forskrift. RFID-merker (radiofrekvensidentitetsmerker) peker seg ut som de mest hensiktsmessige.

Den obligatoriske individmerkingen forutsettes å komme i tillegg til den tradisjonelle merkingen med øresnitt.

I § 33 tredje ledd er henvisningen endret til dyrevelferdsloven fra 2009.

Forslag til lovtekst § 33 første, andre ledd og tredje ledd lyder som følger:

All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens registrerte merke med øresnitt innen 31. oktober samme år som den er født. Fylkesmannen kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Reinen skal i tillegg, og innen samme frist som i første ledd, merkes med individmerke. Departementet skal fastsette nærmere bestemmelser om type individmerke, hva slags opplysninger individmerket skal inneholde, mv.

Merking skal skje i henhold til bestemmelsene i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd

For øvrig er §§ 33 og 34 noe omredigert, ved at første ledd i gjeldende lov § 34 er innarbeidet i § 33. Andre og tredje ledd i gjeldende lov § 34 blir første og andre ledd. Overskriften i endret § 34 kan da bli Andre former for merking.

- *Åpne for at opplysninger om enkeltutøveres reintall blir tilgjengelig for andre i næringen*

Siidaandelslederne plikter å opplyse myndighetene om reintallet til alle reineiere registrert under siidaandelen i den årlige meldingen om reindrift. I dag er opplysninger i meldingen om enkeltpersoners reintall taushetsbelagte.

Bakgrunnen for forslaget er at forutsigbarhet og trygge rammevilkår er viktig for en bærekraftig reindrift. Reineiere som har pålitelig kunnskap om hverandres reintall, slipper usikkerhet om dette, og trenger ikke legge denne usikkerheten inn i sine vurderinger, kalkulasjoner og handlingsvalg. Slik usikkerhet kan være reintallsdrivende.

Under konsultasjonene har Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund vært imot forslaget. Det har vært framhevet at dette er unødvendig, idet denne usikkerheten om hverandres reintall, som departementet bygger forslaget på, i begrenset grad har forankring i virkeligheten. Det ble framhevet at reineierne som regel har tilstrekkelig oversikt over hverandres flokker.

Departementet har imidlertid nylig hatt erfaring med tilfeller der hvor flere siidaandeler ikke visste om hverandres reintall. Departementet presiserer at forslaget ikke innebærer noen form for alminnelig offentlighet om reintall.

Forslag til nytt tredje punktum i § 18 tredje ledd:

Departementet kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om at enkeltpersoners reintall skal være tilgjengelig for andre utøvere i siidaandelen, siidaen eller reinbeitedistriktet, og på hvilken måte dette skal skje.

- Reindriftsloven § 71 om oppnevning av reindriftsstyret

Reindriftsloven § 71 har bestemmelser om oppnevning av reindriftsstyret. Reindriftsstyret er et kollegialt og sentralt beslutningsorgan med syv medlemmer, hvorav fire medlemmer skal oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, og tre medlemmer av Sametinget. Reindriftsstyret oppnevnes for fire år av gangen. Reindriftsstyret har blant annet en rekke lovpålagte forvaltningsoppgaver etter reindriftsloven.

Virketiden for reindriftsstyret 2013 – 2017 løp ut 31. desember 2017, og nytt styre skulle oppnevnes. Sametinget ville imidlertid ikke oppnevne sine tre medlemmer, med hovedbegrunnelse at staten ikke ville foreta/ta del i en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven, slik Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund ved gjentatte anledninger har bedt om.

Fra statens side har det vært framholdt at det er for tidlig med en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven. Loven trådte i kraft 1. juli 2007, og etter dette har departementet hatt omfattende prosesser med utarbeidelse av bruksregler og fastsettelse av reintall. Det er viktige deler av loven som ennå ikke har fått virke, og det er generelt behov for å høste mer erfaring med den.

Uten et reindriftsstyre, vil forvaltningen av reindriften på en rekke områder stoppe opp. I denne situasjonen, hvor Sametinget ikke har villet foreta oppnevning av sine tre medlemmer, har departementet oppnevnt sine fire medlemmer, slik at man midlertidig har fått et beslutningsdyktig styre, med virketid frem til 1. juli 2019. Reindriftsstyret er beslutningsdyktig når lederen og minst tre av de øvrige medlemmene er til stede.

Dette er imidlertid ingen varig eller tilfredsstillende løsning. For å få et fulltallig reindriftsstyre på permanent basis, må det etter departementets oppfatning gjøres lovgivningsmessige grep. Lovens bestemmelse om oppnevning av reindriftsstyre bør derfor endres slik at Sametinget får en adgang til å oppnevne medlemmer, og ikke en plikt som i dag. Dersom Sametinget ikke oppnevner sine tre medlemmer, må staten oppnevne alle syv medlemmene. Reindriften organisasjoner skal ha forslagsrett.

Under møtet med Sametinget 15. januar 2019 kunne Sametinget ikke slutte seg til departementets forslag om den konkrete endringen i reindriftsloven, og ønsket isteden å diskutere alternative løsninger som kunne bidra til å sikre større grad av samisk medbestemmelse.

Fra departementets side var holdningen at andre alternative løsninger ville være for omfattende og prinsipielle til at det var mulig å få gjennomført slike på kort sikt.

Departementets endringsforslag hadde sin bakgrunn i et behov for å løse en situasjon som var akutt, og det ville man på en forholdsvis enkel måte oppnå med den foreslåtte endringen.

Departementet har følgende forslag til lovtekst i reindriftsloven § 71 første ledd første og andre setning:

*Det opprettes et reindriftsstyre på syv medlemmer med personlige varamedlemmer der medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Kongen. Dersom Sametinget ønsker det, kan Sametinget oppnevne tre av syv medlemmer med varamedlemmer.
For øvrig vil § 71 være uendret.*

Vurderinger

Fylkesrådet vil understreke viktigheten av å finne politiske løsninger for samepolitiske spørsmål, som samlet sett er til gagn både for samene og for samfunnet som helhet.

Samepolitiske spørsmål som isolert sett hører til en bestemt sektor, vil ofte ikke kunne isoleres, men vil berøre forholdene mellom storsamfunnet, flertallsbefolkningen og samene mer allment. Dette ser ut til å gjelde i sterkere grad for samiske næringsspørsmål, enn for samiske språk- og kultur spørsmål.

En grunnleggende uenighet rundt reindriftslovgivingen mellom staten og Sametinget, og også med reindriften ved NRL, er en situasjon som etter fylkesrådets mening ikke kan fortsette over tid, uten at det er til vesentlig ulempe for reindriften, både som næring og som en sentral samisk kulturbærer.

Behovet for å komme til enighet rundt reindriftslovgivningen nasjonalt, forsterkes av de uløste spørsmålene rundt en reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige.

Slike uavklarte spørsmål påvirker også mulighetene for å følge opp våre forpliktelser på feltet via planlegging på fylkesnivå.

Endring av formålsparagrafen

Hva gjelder forslag til endring av formålsparagrafen, har fylkesrådet forståelse for viktigheten av økonomisk bærekraft, og fylkesrådet har merket seg utfordringer som har vært med reintall i Vest-Finnmark. Gjennom fylkesrådets arbeid med regional plan for reindrift i Troms (se fylkesrådssak 49/19), har vi for egen del sett behovet for å se mye nærmere på innholdet i kulturell bærekraft i reindriften. Dette fordi det i motsetning til avklaringer for økologisk bærekraft, har vært gjort svært lite fra sentrale reindriftsmyndigheters side for å avklare innholdet i kulturell bærekraft. Dette til tross for klare etterlysninger over lang tid fra Sametinget og fra reindriften, men også fra Stortinget og Riksrevisjonen.

Fylkesrådet tror det er helt avgjørende å se bærekraftsmålene for reindriften i sammenheng, uten at et av dem gis forrang. Dette gjelder både generelt for hele landet, men særlig for områder utenfor Finnmark, der den kulturelle bærekraften alltid vil ha utfordringer av rene størrelsesmessige forhold. Vektingen av de tre bærekraftsmålene (økologi, økonomi og kultur) kan neppe presses inn i en statisk modell, men må også ta hensyn til den konteksten reindriften i ulike deler av landet opererer innenfor.

Dersom departementet skulle ønske å gå videre med endring av formålsparagrafen, mener fylkesrådet at det er prematurt å gjøre det nå, uten en mye grundigere gjennomgang av innholdet i kulturell bærekraft. Selv om det ikke skulle være rom for en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven nå, så tror fylkesrådet likevel at tiden er moden for en gjennomgang av

kulturell bærekraft i reindrifta, i nært samarbeid og samforståelse med Sametinget og NRL. Uten dette, er fylkesrådet redd for reindriftpolitikken og reindriftsforvaltningen, vil ha en permanent slagside, der reindrifta systematisk ikke hensyntas ut fra sin egenart og egen forståelse.

Åpne for opplysninger om reintall

Fylkesrådet har merket seg de innvendinger Sametinget og NRL har til forslaget. Fylkesrådet ser samtidig gode grunner for endringsforslaget, selv om departementet ikke har sannsynliggjort at problemet man vil løse er spesielt utbredt, og dermed maktpåliggende å gjennomføre nå.

Reindriftsloven § 71 om oppnevning av reindriftsstyret

Fylkesrådet er i utgangspunktet enige med de vurderinger som er lagt til grunn av Stortinget, at reindriftsstyret skal bestå.

Reindrift er et vesentlig samisk anliggende. Samtidig er det ikke utelukkende et samisk anliggende. I Norge har vi i slike tilfeller en lang tradisjon for samisk medbestemmelse eller fellesforvaltning, slik det for eksempel kommer til uttrykk i reindriftsstyret.

Fylkesrådet har forståelse for at det er utfordrende for staten at Sametinget ikke oppnevner sine representanter til reindriftsstyret, all den tid Sametinget tidligere har oppnevnt medlemmer til reindriftsstyret og all den tid dette følger av nåværende reindriftslov. Fylkesrådet legger her vesentlig vekt på de ulemper dette medfører for enkeltutøvere i reindrifta, for reindrifta samlet og for forvaltningen av reindrifta.

Fylkesrådet er samtidig av den oppfatning at det på sikt bør være rom for politiske løsninger som sikrer legitimitet både for staten, for Sametinget og for næringen. Slike løsninger kan også innebære endringer i oppgavene til reindriftsstyret, samt oppnevningsregler som gir samisk representasjon og medbestemmelse noe større tyngde.

Etablere et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein.

Slik det fremgår av høringsnotatet, så er det i utgangspunktet ingen motstand mot individmerking av rein. Sametinget og NRL ser ut til å kunne gå inn for ordninger der individmerking gjøres til en frivillig sak.

Gjennom arbeidet med regional plan for reindrift i Troms har fylkesrådet blitt gjort kjent med opplegget for individmerking av rein i Sverige, der også Sametinget i Sverige spiller en viktig rolle i forvaltningen av systemet. Både høringsnotatet, og også omtalen i stortingsmeldingen, er usedvanlig knapp når det gjelder både begrunnelser for og også fremtidig utforming av individmerkingsordninger og muligheter og/eller problemer knyttet til ulike løsninger som foreligger. Til tross for dette, så virker det for fylkesrådet som om man på svensk side har oppnådd alle de ønskede formål på en hensiktsmessig måte gjennom frivillige ordninger, som også har allmenn tilslutning fordi det er til fordel for alle berørte parter.

Det er mulig det vil ta lenger tid å iverksette en frivillig ordning enn å tvinge gjennom en lovbasert ordning som både Sametinget og næringen selv er imot. Over tid er det likevel trolig at en frivillig ordning med legitimitet også i næringen, vil stå seg best. Det gir kanskje også muligheter for at Sametinget kan få en større rolle på reindriftsfeltet innenfor en tenkning rundt fellesforvaltning og samisk selvbestemmelse.

Fylkesrådet tilrår fylkestinget å fatte slikt vedtak:

1. Fylkestinget i Troms kan ikke slutte seg til at formålsparagrafen i reindrifstloven endres, slik at økologisk bærekraft prioriteres. Etter fylkestingets mening må det fortsatt være en likeverdighet mellom økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft, og at disse ses i sammenheng.
2. Fylkestinget i Troms slutter seg til behovet for endringer i reindrifstloven § 71 om oppnevning av reindrifststyret. Fylkestinget i Troms oppfordrer partene til å finne politiske løsninger for Staten, Sametinget og reindriften. Slike løsninger kan også innebære endringer i oppgavene til reindrifststyret, samt oppnevningsregler som gir samisk representasjon og medbestemmelse noe større tyngde.
3. Behovet for å komme til enighet rundt reindrifstlovgivningen nasjonalt, forsterkes av de uløste spørsmålene rundt en reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige.
4. Fylkestinget i Troms mener at Sametinget bør oppnevne sine representanter til reindrifststyret, slik det fremgår av nåværende reindrifstlov.
5. Fylkestinget i Troms ser behovet for individmerking av rein, men støtter ikke det fremsatte lovforslaget om obligatorisk individmerking. Fylkestinget i Troms viser til erfaringer fra Sverige med frivillige ordninger for individmerking av rein, og henstiller overfor staten at det søkes iverksatt liknende ordninger for Norge.

Tromsø, den 06.03.2019

Knut Werner Hansen
Fylkesordfører